

GIÁO DỤC CẢM XÚC - XÃ HỘI CHO TRẺ 24 - 36 THÁNG TRONG TRƯỜNG MẦM NON

NGUYỄN NGỌC TRINH
Trường Đại học Đồng Tháp

Nhận bài ngày 02/02/2026. Sửa chữa xong 15/03/2026. Duyệt đăng 19/03/2026.

Abstract

Social-emotional learning has become an important focus in early childhood education as it provides a fundamental foundation for children's personality development and social adaptation. The period from 24 to 36 months is considered a critical stage when children begin to develop self-awareness, express emotions more clearly, and establish their first social interactions. This article reviews both domestic and international studies on social-emotional education, analyzes the characteristics of social-emotional development in children aged 24-36 months, and highlights the role of social-emotional education in the holistic development of preschool children. Based on these analyses, several educational measures are proposed to enhance the effectiveness of social-emotional education for children aged 24-36 months in preschool settings.

Keywords: Early childhood education, emotions, social-emotional education, society, toddlers aged 24-36 months.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục cảm xúc - xã hội (Social-Emotional Learning - SEL) được xem là một thành tố quan trọng trong giáo dục toàn diện cho trẻ em, đặc biệt trong giai đoạn mầm non. Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra việc phát triển các năng lực cảm xúc - xã hội (CX-XH) ở trẻ nhỏ giúp nâng cao khả năng học tập, tăng cường sự thích ứng xã hội và giảm thiểu các hành vi tiêu cực trong môi trường lớp học. Giai đoạn 24-36 tháng là thời kỳ trẻ có những bước phát triển mạnh mẽ về tâm lý, cảm xúc và các mối quan hệ xã hội. Đây cũng là giai đoạn trẻ bắt đầu hình thành nhận thức về bản thân, thể hiện nhu cầu khẳng định cái "tôi" cá nhân và mong muốn tự lập trong nhiều hoạt động. Tuy nhiên, do khả năng điều chỉnh cảm xúc còn hạn chế nên trẻ dễ xuất hiện những hành vi tiêu cực như ăn vạ, giận dữ hoặc phản kháng khi nhu cầu không được đáp ứng.

Theo Nguyễn Ánh Tuyết, sự phát triển cảm xúc và kỹ năng xã hội (KNXH) trong giai đoạn đầu đời có ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với việc hình thành nhân cách của trẻ. Nếu trẻ được định hướng và hỗ trợ phù hợp, các năng lực CX-XH sẽ trở thành nền tảng giúp trẻ phát triển khả năng giao tiếp, hợp tác và thích ứng với môi trường xã hội sau này [5, tr. 81-87]. Do đó, việc nghiên cứu và đề xuất các biện pháp giáo dục CX-XH cho trẻ 24-36 tháng trong trường mầm non là cần thiết nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục trẻ ở giai đoạn này.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm giáo dục cảm xúc - xã hội (SEL) cho trẻ 24-36 tháng

Khái niệm giáo dục CX-XH: Giáo dục CX-XH là quá trình giúp trẻ nhận biết, hiểu và điều chỉnh cảm xúc của bản thân, đồng thời phát triển các KNXH cần thiết để thiết lập và duy trì các mối quan hệ tích cực với người khác.

Theo Denham, giáo dục CX-XH bao gồm các năng lực cơ bản như nhận biết cảm xúc, biểu đạt cảm xúc, điều chỉnh cảm xúc và xây dựng các mối quan hệ xã hội tích cực. Những năng lực này đóng vai trò

Email: nguyenngoctrinh@dthu.edu.vn

quan trọng trong việc giúp trẻ thích ứng với môi trường học tập và cuộc sống xã hội [2]. Đối với trẻ 24-36 tháng, giáo dục CX-XH tập trung vào việc giúp trẻ bước đầu nhận biết và biểu đạt các cảm xúc cơ bản như vui, buồn, sợ hãi hoặc tức giận; đồng thời hình thành các KNXH ban đầu như chia sẻ, chờ đến lượt và tương tác với bạn bè [8, tr. 142-145]. Trong Chương trình Giáo dục mầm non, giáo dục CX-XH được thể hiện trong lĩnh vực phát triển tình cảm và KNXH, với mục tiêu giúp trẻ hình thành sự tự tin, khả năng giao tiếp và các hành vi xã hội phù hợp [1, tr. 20-21]. Các hoạt động giáo dục trong lĩnh vực này tạo cơ hội cho trẻ trải nghiệm, bộc lộ cảm xúc và học cách tương tác tích cực với người khác.

Trong phạm vi bài báo, từ những quan điểm trên có thể hiểu rằng: “Giáo dục CX-XH cho trẻ 24-36 tháng là quá trình tổ chức các hoạt động giáo dục giúp trẻ nhận biết và biểu đạt cảm xúc, bước đầu điều chỉnh hành vi, phát triển các kỹ năng giao tiếp và thiết lập những mối quan hệ xã hội tích cực thông qua các hoạt động giao tiếp, vui chơi và sinh hoạt hằng ngày trong môi trường giáo dục mầm non”.

2.2. Đặc điểm phát triển cảm xúc - xã hội của trẻ 24-36 tháng

2.2.1. Hình thành nhận thức về bản thân

Ở độ tuổi 24-36 tháng, trẻ bắt đầu nhận thức rõ hơn về bản thân như một cá thể độc lập. Trẻ có thể nhận ra tên của mình, gọi tên bản thân và thể hiện mong muốn cá nhân thông qua lời nói hoặc hành động. Bên cạnh đó, trẻ thường có xu hướng khẳng định cái “tôi” của mình, chẳng hạn như tự lựa chọn đồ chơi, tự xúc ăn hoặc hoạt động mà mình yêu thích. Theo các nghiên cứu về phát triển tâm lý trẻ nhỏ, sự hình thành ý thức về bản thân là bước quan trọng giúp trẻ phát triển các năng lực CX-XH như tự tin, tự chủ và khả năng tương tác với người khác [8, tr. 158-162].

2.2.2. Bộc lộ cảm xúc rõ ràng

Trong giai đoạn này, trẻ thể hiện các cảm xúc cơ bản như vui vẻ, buồn bã, giận dữ hoặc sợ hãi khá rõ ràng thông qua nét mặt, cử chỉ và hành vi. Tuy nhiên, do khả năng kiểm soát cảm xúc còn hạn chế nên trẻ dễ phản ứng mạnh khi nhu cầu không được đáp ứng. Các nghiên cứu về phát triển cảm xúc cho thấy trẻ nhỏ chưa có khả năng kiểm soát cảm xúc tốt, do đó cảm xúc thường được thể hiện một cách trực tiếp và mạnh mẽ. Đây cũng là giai đoạn trẻ bắt đầu học cách nhận biết và gọi tên cảm xúc của bản thân thông qua sự hỗ trợ và hướng dẫn của người lớn.

2.2.3. Hình thành các mối quan hệ xã hội ban đầu

Trẻ bắt đầu quan sát và bắt chước hành vi của người lớn và bạn bè. Trong môi trường lớp học mầm non, trẻ thường chơi song song với bạn và dần hình thành các KNXH cơ bản như chia sẻ đồ chơi hoặc chờ đến lượt [4]. Ở độ tuổi này, nhu cầu giao tiếp và tương tác xã hội của trẻ ngày càng tăng. Trẻ bắt đầu quan sát và bắt chước hành vi của người lớn hoặc bạn bè trong quá trình vui chơi và sinh hoạt hằng ngày. Trong môi trường lớp học mầm non, trẻ thường tham gia vào các hoạt động chơi cùng với bạn nhưng chưa biết thỏa thuận vai chơi, tức là chơi cạnh bạn nhưng chưa có sự phối hợp chặt chẽ.

2.2.4. Khả năng điều chỉnh cảm xúc còn hạn chế

Mặc dù trẻ đã có khả năng biểu đạt cảm xúc nhưng khả năng điều chỉnh cảm xúc của trẻ ở giai đoạn này vẫn còn hạn chế. Trẻ dễ bộc lộ các phản ứng cảm xúc mạnh như khóc lớn, giành đồ chơi hoặc phản ứng tiêu cực khi gặp khó khăn. Điều này xuất phát từ việc các cơ chế kiểm soát cảm xúc và hành vi của trẻ vẫn đang trong quá trình phát triển [8]. Do đó, vai trò của người lớn, đặc biệt là giáo viên (GV) mầm non và cha mẹ, rất quan trọng trong việc hỗ trợ trẻ nhận biết cảm xúc và hướng dẫn trẻ cách thể hiện cảm xúc phù hợp trong các tình huống xã hội. Nhìn chung, những đặc điểm phát triển CX-XH của trẻ 24-36 tháng cho thấy đây là giai đoạn quan trọng để hình thành các năng lực nền tảng như nhận thức về bản thân, biểu đạt cảm xúc và tương tác xã hội. Vì vậy, việc tổ chức các hoạt động giáo dục CX-XH phù hợp với đặc điểm tâm lý của trẻ sẽ góp phần quan trọng trong việc phát triển nhân cách và khả năng thích ứng xã hội của trẻ trong những giai đoạn tiếp theo.

2.3. Vai trò của giáo dục cảm xúc - xã hội đối với trẻ 24-36 tháng

Giáo dục CX-XH đóng vai trò quan trọng trong sự phát triển toàn diện của trẻ nhỏ, đặc biệt trong

giai đoạn 24-36 tháng. Đây là thời kỳ trẻ bắt đầu hình thành nhận thức về bản thân, phát triển khả năng biểu đạt cảm xúc và thiết lập các mối quan hệ xã hội ban đầu. Nhiều nghiên cứu về phát triển trẻ nhỏ đã chỉ ra rằng việc giáo dục và hỗ trợ trẻ phát triển các năng lực CX-XH ngay từ những năm đầu đời sẽ tạo nền tảng quan trọng cho sự phát triển nhân cách và thành công học tập trong tương lai [2]. Vai trò của giáo dục CX-XH đối với trẻ 24-36 tháng có thể được thể hiện qua một số khía cạnh sau:

2.3.1. Phát triển nhân cách và hành vi xã hội

Giáo dục CX-XH góp phần hình thành những phẩm chất nhân cách ban đầu của trẻ như nhận biết trạng thái cảm xúc, mối quan hệ tích cực với con người và hành vi văn hóa đơn giản [1, tr. 20 -21]. Trong môi trường giáo dục mầm non, trẻ thường xuyên tham gia các hoạt động nhóm, trò chơi đóng vai hoặc các hoạt động sinh hoạt chung. Những hoạt động này giúp trẻ từng bước hình thành các hành vi xã hội tích cực như biết chờ đến lượt, chia sẻ đồ chơi và hỗ trợ bạn bè khi cần thiết. Theo Denham sự phát triển của các KNXH trong giai đoạn đầu đời có ảnh hưởng lớn đến khả năng thích ứng xã hội và sự phát triển nhân cách của trẻ trong các giai đoạn sau [2].

2.3.2. Tăng khả năng tự điều chỉnh cảm xúc

Một trong những mục tiêu quan trọng của giáo dục CX-XH là giúp trẻ học cách nhận biết và điều chỉnh cảm xúc của bản thân. Ở độ tuổi 24-36 tháng, trẻ thường thể hiện cảm xúc mạnh mẽ và chưa có khả năng kiểm soát hành vi tốt. Do đó, việc giáo dục CX-XH giúp trẻ từng bước học cách kiểm soát cảm xúc và hành vi trong các tình huống khác nhau. Thông qua sự hướng dẫn, hỗ trợ của GV và cha mẹ, trẻ có thể học cách bình tĩnh khi tức giận, tìm kiếm sự giúp đỡ khi gặp khó khăn hoặc thể hiện cảm xúc một cách phù hợp. Theo Thompson (2019), khả năng tự điều chỉnh cảm xúc được hình thành thông qua quá trình tương tác giữa trẻ và người lớn, trong đó người lớn đóng vai trò hướng dẫn và hỗ trợ trẻ hiểu và quản lý cảm xúc của mình [8, tr. 103-107].

2.3.3. Hỗ trợ sự phát triển nhận thức và học tập

Các nghiên cứu trong lĩnh vực giáo dục mầm non cho thấy năng lực CX-XH có mối liên hệ chặt chẽ với sự phát triển nhận thức và khả năng học tập của trẻ. Trẻ có kỹ năng CX-XH tốt thường có khả năng tập trung tốt hơn, tích cực tham gia vào các hoạt động học tập và dễ dàng thích nghi với môi trường lớp học. Theo Denham trẻ có năng lực CX-XH cao thường thể hiện sự hợp tác tốt với GV và bạn bè, từ đó tạo điều kiện thuận lợi cho việc tiếp thu kiến thức và phát triển các kỹ năng học tập. Ngoài ra, các nghiên cứu về SEL cũng cho thấy việc phát triển các kỹ năng CX-XH từ sớm có thể góp phần nâng cao kết quả học tập và giảm các vấn đề hành vi ở trẻ [2].

2.3.4. Tăng khả năng thích ứng xã hội

Giáo dục CX-XH giúp trẻ phát triển các kỹ năng giao tiếp và xây dựng mối quan hệ tích cực với người khác. Thông qua các hoạt động vui chơi và giao tiếp hằng ngày, trẻ học cách tương tác với bạn bè và người lớn, từ đó hình thành các mối quan hệ xã hội lành mạnh. Ở giai đoạn 24-36 tháng, trẻ bắt đầu tham gia vào các hoạt động nhóm nhỏ và có nhu cầu giao tiếp với bạn bè. Nếu được giáo dục và hỗ trợ phù hợp, trẻ sẽ phát triển khả năng hợp tác, chia sẻ và giải quyết các xung đột đơn giản trong quá trình chơi và sinh hoạt. Theo Denham, những KNXH được hình thành trong giai đoạn đầu đời sẽ ảnh hưởng tích cực đến khả năng thích ứng xã hội và sự phát triển nhân cách của trẻ trong tương lai [2].

2.4. Biểu hiện cảm xúc - xã hội của trẻ 24-36 tháng

Sự phát triển CX-XH của trẻ trong giai đoạn 24-36 tháng được thể hiện thông qua nhiều hành vi và phản ứng trong các tình huống giao tiếp và sinh hoạt hằng ngày. Ở độ tuổi này, trẻ bắt đầu nhận biết cảm xúc của bản thân, thể hiện cảm xúc rõ ràng hơn và từng bước hình thành các mối quan hệ xã hội với người lớn và bạn bè. Theo các nghiên cứu về phát triển trẻ nhỏ, những biểu hiện CX-XH của trẻ ở giai đoạn này có thể được nhận diện qua một số khía cạnh cơ bản sau:

2.4.1. Biểu hiện về nhận biết và thể hiện cảm xúc của bản thân

Ở giai đoạn này, một trong những biểu hiện quan trọng của sự phát triển CX-XH ở trẻ 24-36 tháng là

khả năng nhận biết và thể hiện cảm xúc của bản thân. Trẻ có thể biểu lộ các cảm xúc cơ bản như vui vẻ, buồn bã, tức giận hoặc sợ hãi thông qua nét mặt, cử chỉ và hành vi. Thay vì biểu thị bằng cử chỉ, nét mặt thì ngôn ngữ ở giai đoạn này bắt đầu trở thành công cụ đặc biệt để trẻ biểu đạt cảm xúc. Trẻ bắt đầu sử dụng các từ đơn hoặc câu ngắn như “con sợ”, “con yêu cô”,... để phản suy nghĩ của đứa trẻ [5, tr. 72]. Sự chuyển đổi từ biểu đạt bằng hành vi sang biểu đạt bằng ngôn ngữ là một bước tiến quan trọng trong sự phát triển CX-XH của trẻ.

Ví dụ: Trẻ cười và vỗ tay khi vui; khóc khi buồn, bực tức hoặc phản kháng khi không được đáp ứng nhu cầu.

Trẻ cũng bắt đầu học cách gọi tên một số cảm xúc đơn giản khi được người lớn hướng dẫn. Một số cảm xúc đơn giản được gọi tên thường: vui, buồn, sợ hãi qua nét mặt, cử chỉ. Việc nhận biết và gọi tên cảm xúc là bước đầu quan trọng giúp trẻ phát triển năng lực cảm xúc và khả năng tự điều chỉnh hành vi trong các tình huống xã hội.

2.4.2. Biểu hiện về khả năng điều chỉnh cảm xúc

Mặc dù trẻ đã có khả năng biểu đạt cảm xúc nhưng khả năng điều chỉnh cảm xúc ở độ tuổi này còn hạn chế. Trẻ thường phản ứng mạnh mẽ khi gặp khó khăn hoặc khi nhu cầu không được đáp ứng, chẳng hạn như khóc lớn, giận dữ hoặc phản kháng. Trẻ bắt đầu biết tìm kiếm sự an ủi từ các vật dụng thay thế (như gối ôm, đồ chơi yêu thích) để tự xoa dịu khi gặp căng thẳng [7, tr. 85]. Tuy nhiên, khi có sự hỗ trợ của người lớn, trẻ có thể dần học cách bình tĩnh trở lại và kiểm soát hành vi của mình. Theo Thompson, quá trình người lớn hỗ trợ trẻ trong việc nhận biết và điều chỉnh cảm xúc đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành năng lực tự điều chỉnh cảm xúc ở trẻ nhỏ [3].

2.4.3. Biểu hiện về sự quan tâm và đồng cảm với người khác

Trẻ 24-36 tháng bắt đầu thể hiện sự quan tâm đến cảm xúc của người khác. Ví dụ: khi thấy bạn khóc, trẻ có thể nhìn bạn, đưa đồ chơi cho bạn hoặc tìm đến GV. Những hành vi này cho thấy trẻ đang bước đầu hình thành khả năng đồng cảm.

Theo các nghiên cứu về phát triển CX-XH, sự xuất hiện của các hành vi đồng cảm ở trẻ nhỏ là dấu hiệu cho thấy trẻ bắt đầu hiểu rằng người khác cũng có cảm xúc giống như mình. Nghiên cứu của Hoffman chỉ ra rằng trẻ ở lứa tuổi này có biểu hiện “đồng cảm định hướng hành động”, nghĩa là trẻ không chỉ nhận ra nỗi đau của người khác mà còn muốn thực hiện một hành động cụ thể để giúp đỡ, như: an ủi khi bạn đau hoặc lấy khăn lau nước mắt cho cô giáo khi cô giả vờ khóc [3, tr. 128].

2.4.4. Biểu hiện trong các mối quan hệ xã hội

Ở giai đoạn này, trẻ bắt đầu hình thành các mối quan hệ xã hội thông qua việc giao tiếp và vui chơi với người lớn và bạn bè. Trong môi trường lớp học mầm non, trẻ thường tham gia vào các hoạt động chơi song song, tức là chơi cạnh bạn nhưng chưa thực sự hợp tác trong trò chơi. Dần dần, trẻ có thể tham gia vào các hoạt động, trẻ học cách chia sẻ, chờ đến lượt và tương tác với người khác. Sự tương tác xã hội lúc này mang đậm tính “bắt chước xã hội”. Trẻ quan sát cách bạn chơi và lặp lại hành động đó một cách hào hứng. Đây chính là tiền đề cho kỹ năng làm việc nhóm và sự thấu hiểu các quy tắc nhóm trong tương lai [9, tr. 94].

2.4.5. Biểu hiện về hành vi xã hội phù hợp

Trẻ 24-36 tháng cũng bắt đầu hình thành một số hành vi xã hội đơn giản thông qua sự hướng dẫn của người lớn. Trẻ có thể biết chào hỏi, nói “cảm ơn”, “xin lỗi” hoặc làm theo một số quy tắc đơn giản trong lớp học. Trẻ bắt đầu hiểu được khái niệm “của con” và “của bạn”, dù sự chiếm hữu vẫn còn rất mạnh mẽ. Việc trẻ bắt đầu biết xin phép trước khi lấy đồ chơi của bạn hoặc biết chờ đến lượt trong các trò chơi vận động là những minh chứng rõ nét cho việc thấm thấu các giá trị xã hội tích cực [6, tr. 142].

Theo Chương trình Giáo dục mầm non, việc hình thành các hành vi xã hội phù hợp như biết chơi cùng bạn, tuân thủ một số quy tắc đơn giản và thể hiện cảm xúc tích cực là những mục tiêu quan trọng trong giáo dục trẻ nhà trẻ [1, tr. 19]. Nhìn chung, các biểu hiện CX-XH của trẻ 24-36 tháng cho thấy trẻ đang từng bước hình thành các năng lực quan trọng như nhận biết cảm xúc, điều chỉnh hành vi và xây

dựng các mối quan hệ xã hội. Những biểu hiện này là cơ sở để GV mầm non tổ chức các hoạt động giáo dục phù hợp nhằm hỗ trợ sự phát triển CX-XH của trẻ.

2.5. Đề xuất một số biện pháp giáo dục cảm xúc - xã hội cho trẻ 24-36 tháng trong trường mầm non

2.5.1. Xây dựng môi trường lớp học an toàn và yêu thương

Môi trường vật chất và tâm lý chính là nơi đem lại cảm giác an toàn về mặt cảm xúc là điều kiện quan trọng giúp trẻ tự tin tham gia các hoạt động và hình thành những mối quan hệ tích cực với bạn bè, GV. Trẻ 24-36 tháng cần sự an toàn tuyệt đối về cảm xúc để tự tin khám phá. Môi trường lớp học không chỉ bao gồm không gian vật chất mà còn là bầu không khí tâm lý mà trẻ được trải nghiệm hằng ngày. Khi lớp học được xây dựng theo hướng thân thiện, giàu hình ảnh biểu cảm và tạo cơ hội cho trẻ bộc lộ cảm xúc, trẻ sẽ dần nhận biết và điều chỉnh cảm xúc của bản thân.

Chuẩn bị: Thiết kế “Góc cảm xúc” trong lớp học với: thảm mềm, gối ôm, gương soi lớn ngang tầm mắt trẻ, các bộ sticker cảm xúc mặt cười, khóc, tức giận và gấu bông. Trang trí lớp học bằng các hình ảnh thân thiện, màu sắc nhẹ nhàng, tạo cảm giác ấm áp.

Cách thực hiện: GV giới thiệu góc này như một trạm dừng chân khi trẻ thấy mệt hoặc buồn. Cô hướng dẫn trẻ soi gương để nhận diện khuôn mặt mình khi vui/buồn.

Ví dụ: Bé An khóc khi mẹ đưa đến lớp vào buổi sáng. Cô dắt bé đến góc cảm xúc, đưa cho bé một con gấu bông nhỏ và nói: “*Bạn Gấu sẽ ôm bé An cho đỡ nhớ mẹ nhé*”. Cô cùng bé nhìn vào gương và nói: “*Mắt An đang có nước mắt này, mình cùng lau đi để lát nữa cười xinh với bạn nhé*”.

2.5.2. Giáo dục thông qua các trò chơi đóng vai

Ở tuổi này, trẻ bắt đầu có tư duy biểu tượng. Việc đóng vai giúp trẻ đặt mình vào vị trí của người khác các nhân vật quen thuộc như em bé, bác sĩ, mẹ hoặc các con vật, trẻ được trải nghiệm cảm xúc của người khác và hình thành bước đầu sự đồng cảm và hành vi quan tâm đến người xung quanh.

Chuẩn bị: Búp bê, bộ đồ chơi nấu ăn, bộ đồ chơi bác sĩ, các con thú nhồi bông.

Cách thực hiện: Cô giáo đóng vai người dẫn dắt, tạo ra các tình huống giả định đơn giản và hướng dẫn trẻ cách phản ứng phù hợp với hoàn cảnh của nhân vật.

Ví dụ: Trong trò chơi “*Bé bế em*”, cô nói: “*Em búp bê bị đói rồi, em khóc nhè kìa, con dỗ em đi*”. Trẻ sẽ bắt chước hành động của cô: bế búp bê, vỗ về và giả vờ cho ăn. Qua đó, trẻ học được cách quan tâm đến nhu cầu của người khác.

2.5.3. Sử dụng truyện kể và hình ảnh trực quan

Trẻ 24-36 tháng học tốt nhất qua kênh thị giác và thính giác. Những câu chuyện có tình tiết đơn giản, lặp lại giúp trẻ ghi nhớ các quy tắc ứng xử xã hội và tên gọi của các trạng thái cảm xúc.

Chuẩn bị: Sách tranh, rối tay, bộ thẻ cảm xúc in hình các khuôn mặt biểu cảm rõ rệt.

Cách thực hiện: Khi kể chuyện, cô dừng lại ở các đoạn kịch tính để hỏi về cảm xúc nhân vật. Sử dụng thẻ mặt cười/mếu để trẻ chọn lựa sau mỗi tình huống câu chuyện.

Ví dụ: Cô kể truyện “*Đôi bạn tốt*”. Đến đoạn vịt con bị ngã, cô đưa thẻ mặt mếu và hỏi: “*Bạn Vịt bị đau, bạn Vịt vui hay buồn?*”. Sau khi trẻ trả lời, cô khuyến khích: “*Chúng mình cùng làm mặt buồn giống bạn Vịt nào*”.

2.5.4. Giáo viên làm gương và giúp trẻ gọi tên cảm xúc của mình

Trẻ lứa tuổi này, trẻ học hỏi chủ yếu thông qua quan sát và bắt chước người lớn. Vì vậy, thái độ, hành vi, lời nói và cách xử lý tình huống của GV sẽ trở thành khuôn mẫu hành vi cho trẻ. Việc “*gán nhãn cảm xúc*” giúp trẻ hiểu và gọi tên cảm xúc của mình, từ đó học cách kiểm soát cảm xúc tốt hơn.

Chuẩn bị: GV cần rèn luyện kỹ năng kiểm chế cảm xúc cá nhân, luôn giữ tông giọng bình tĩnh, ấm áp. Chuẩn bị các câu nói đơn giản để mô tả cảm xúc của trẻ.

Cách thực hiện: Cô sử dụng ngôn ngữ để giúp trẻ gọi tên cảm xúc cho mình khi sự việc đang xảy ra,

giúp trẻ hiểu được trạng thái bên trong của mình. Khi trẻ xảy ra mâu thuẫn hoặc có biểu hiện cảm xúc mạnh, GV không nên quát mắng mà cần nhẹ nhàng mô tả cảm xúc của trẻ bằng lời nói.

Ví dụ: Hai trẻ tranh nhau một chiếc ô tô. Thay vì quát: “Không được giành đồ chơi của nhau!”, cô nhẹ nhàng giữ tay hai bé và nói với bé bị mất đồ chơi: “Cô biết con đang rất giận vì bạn lấy đồ của con đúng không?”. Sau đó nói với bé kia: “Bạn đang buồn đấy, con chơi xong rồi cho bạn mượn nhé”.

2.5.5. Phối hợp chặt chẽ với phụ huynh trong giáo dục

Giáo dục cảm xúc không thể có hiệu quả nếu ở trường cô dạy chia sẻ nhưng ở nhà trẻ được chiều chuộng tuyệt đối. Sự đồng nhất giữa nhà trường và gia đình tạo ra môi trường rèn luyện bền vững.

Chuẩn bị: Bảng tin phụ huynh, sổ liên lạc điện tử, các buổi họp, tài liệu trao đổi chuyên đề về đặc điểm tâm lý trẻ 24-36 tháng tuổi,

Cách thực hiện: GV chia sẻ các cụm từ/cách xử lý mà cô dùng ở lớp để cha mẹ áp dụng tương tự tại nhà (ví dụ: cách xử lý khi trẻ ăn vạ, cách khuyến khích trẻ tự phục vụ).

Ví dụ: Cô trao đổi với phụ huynh trẻ: “Ở lớp con bắt đầu biết tự cất dép vào giá. Anh/chị về nhà hãy khích lệ con tự làm và khen ngợi con là “con tự lập quá” để con phát huy niềm vui khi tự làm việc cá nhân nhé”.

3. Kết luận

Như vậy, giáo dục CX-XH cho trẻ từ 24-36 tháng tuổi không chỉ là nội dung bổ trợ mà là nền tảng cốt lõi trong việc hình thành nhân cách và khả năng thích ứng của trẻ tại trường mầm non. Qua quá trình phân tích, bài viết khẳng định đây là giai đoạn “vàng” để trẻ chuyển từ nhận thức cái tôi cá nhân sang việc thiết lập các tương tác xã hội sơ khai. Việc thực hiện đồng bộ các biện pháp như xây dựng môi trường lớp học an toàn, ấm áp, lồng ghép giáo dục vào trò chơi đóng vai sẽ giúp trẻ dần làm quen với việc gọi tên, kiểm soát cảm xúc bản thân. Đặc biệt, vai trò làm gương của GV và sự phối hợp chặt chẽ, nhất quán từ phía gia đình là những yếu tố then chốt giúp các kỹ năng này được duy trì và phát triển bền vững. Giáo dục CX-XH hình thành trong giai đoạn này chính là “vốn kiến thức” quan trọng giúp trẻ tự tin, biết đồng cảm và hợp tác hiệu quả trong các bậc học tiếp theo. Do đó, các cơ sở giáo dục mầm non cần chú trọng hơn nữa việc bồi dưỡng năng lực chuyên môn cho đội ngũ GV về giáo dục CX-XH để đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục toàn diện hiện nay. Những đề xuất trong bài viết hy vọng sẽ trở thành tài liệu tham khảo hữu ích cho các GV trong việc nâng cao chất lượng chăm sóc và giáo dục trẻ nhà trẻ.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021). *Chương trình Giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- [2] Denham, S. A. (2023). *The Development of Emotional Competence in Young Children*. Guilford Press, New York.
- [3] Hoffman, M. L. (2018). *Empathy and Moral Development*. Cambridge University Press.
- [4] Lê Thu Hương (2018). *Giáo dục học mầm non*. NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [5] Nguyễn Ánh Tuyết (2019). *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [6] Nguyễn Thị Thanh Nam (2022). *Tâm lý học phát triển trẻ em*. NXB Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh.
- [7] Phạm Minh Sơn (2020). *Sự phát triển ngôn ngữ và cảm xúc ở trẻ em lứa tuổi 2-3 tuổi*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [8] Thompson, R. A. (2019). *Social and Emotional Development in Early Childhood*. Guilford Press, New York.
- [9] Trần Thị Quốc Minh (2021). *Phát triển năng lực cảm xúc cho trẻ nhà trẻ trong bối cảnh đổi mới*. NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.